

הָאֱלֹהִים שְׁנַמְסַר בְּיָדוֹ, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שמות יז) וּמָטָה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְזֶה הַמָּטָה שְׁנִכְרָא עָרַב שִׁבְתָּ בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת וְחִקוּק בּוֹ הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ הַחֲקוּק הַקְדוֹשׁ, וּבְזֶה חֲטָא בְּסַלֵּעַ, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (במדבר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֵּלֶעַ בְּמָטָהוּ פַעַמִּים. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מָשָׁה, לֹא לָזֶה נִתְּתִי לָךְ אֶת הַמָּטָה שְׁלִי, חֲתִיף לֹא יִהְיֶה בְּיָדְךָ מִכָּאן וְהִלָּאָה.

מִיד - וַיִּרְדּוּ אֵלָיו בְּשִׁבְט (שמואל ב-ב כב), בְּדִין הַקְּשָׁה, וַיְגֹזֵל אֶת הַחֲנִית מִיד הַמִּצְרִי. שְׁמֵהּ שְׁעָה הָיָא נִמְנַע מִמֶּנּוּ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְעוֹלָמִים. וַיִּהְרָגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ - עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁהִכָּה בְּמָטָה הָיָא מֵת וְלֹא נִכְנַס לָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה, וְנִמְנַע הָאֹרֶךְ הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל.

(שם) מִן הַשְּׁלֹשִׁים - הַכִּי נִכְבַּד, אֵלָיו שְׁלֹשִׁים שָׁנָה עֲלִיוֹנִים שְׁנָטֵל מֵהֶם וְהַשְּׁפִיעַ לְמָטָה, וּמֵהֶם הוּא הָיָה לֹקַח וּמִתְקַרֵּב.

וְאִלֵּי הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָא - הֵם הָיוּ בָּאִים אֵלָיו וְנוֹתְנִים לוֹ בְּרִצּוֹן הַלֵּב, וְהוּא לֹא הָיָה בָּא אֲלֵיהֶם. וְאֵף עַל גִּבּ שְׁלֹא נִכְנַס בְּמִנְיָן וְהַחֲשָׁבוֹן שְׁלֵהֶם, (שם) וַיִּשְׁמָהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. שְׁלֹא נִפְרַד מְלוּחַ לְבָבוֹ לְעוֹלָמִים. אֵין לָהֶם פְּרוּד לְעוֹלָמִים. דָּוִד שָׁם לְבָבוֹ אֵלָיו, וְהוּא לֹא לְדָוִד, מִשּׁוֹם שֶׁהִתְשַׁבְּחוּת וְהַשִּׁירִים וְהַאֲהָבִים שֶׁהִלְבֵּנָה עוֹשָׂה לְשִׁמְשׁ, הִיא מוֹשַׁכֶּת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ שִׁיחָה דִּיּוֹרָא עֲמָה, וְזֶהוּ וַיִּשְׁמָהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ.

נִפְלָאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא לְפָנָיו. בֵּין כֶּף וְכֶף לֹא רָאוּ אוֹתוֹ. קָמוּ וְהִסְתַּפְּלוּ לְכָל הַצְּדִידִים וְלֹא רָאוּ אוֹתוֹ. יָשְׁבוּ וּבָכוּ וְלֹא יָכְלוּ לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה. אַחֵר שָׁעָה אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדָאִי זֶה שְׁשִׁנְיוֹ, שְׁצַדִּיקִים הוֹלְכִים וְדִכְרִי תוֹרָה

וּמָטָה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְדָא אִיהוּ מָטָה דְּאַתְבָּרִי עָרַב שִׁבְתָּ בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת וְחִקוּק בֵּיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָא קַדִּישָׁא וּבִהָאִי חָב בְּסַלֵּעַ כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר, (במדבר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֵּלֶעַ בְּמָטָהוּ פַעַמִּים. אָמַר לִיהּ קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָשָׁה לֹא יִהְיֶית לָךְ מָטָה דִּילִי לְהָאִי, חֲתִיף לֹא יִהְיֶה בְּיָדְךָ מִכָּאן וְהִלָּאָה.

מִיד וַיִּרְדּוּ אֵלָיו בְּשִׁבְט בְּדִינָא קַשְׂיָא (שמואל ב כג) וַיְגֹזֵל אֶת הַחֲנִית מִיד הַמִּצְרִי. דְּמֵהֵיָא שְׁעָתָא אֲתַמְנַע מִנִּיהּ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְעוֹלָמִין. וַיִּהְרָגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ. עַל הָהוּא חוּבָא דְּמִחָא בִּהְיוּא מָטָה, מֵת וְלֹא עָאֵל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא וְאַתְמְנַע נְהוּרָא דָּא מִיִּשְׂרָאֵל. (שם) מִן הַשְּׁלֹשִׁים הַכִּי נִכְבַּד, אֵלִין שְׁלֹשִׁים שָׁנָה עֲלִאִין דְּאִיהוּ נָטִיל מְנַהוֹן וְאַנְגִיד לְתַתָּא, וּמִנִּיָּהוּ אִיהוּ הָיָה נָטִיל וְאַתְקַרֵּב.

וְאִלֵּי הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָא, אֲנוּן הָיוּ אֲתִיאַן לְגַבִּיָּה וַיִּהְבִּי לִיהּ בְּרַעוּתָא דְּלִבָּא, וְאִיהוּ לֹא הָיוּ אֲתִי לְגַבִּיָּהוּ. וְאֵף עַל גִּבּ דְּלֹא עָאֵל בְּמִנְיָנָא וְחוּשְׁבִּנָא דְּלִהוֹן, (שמואל ב כג) וַיִּשְׁמָהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. דְּלֹא אֲתַפְּרֵשׁ מְלוּחָא דְּלִבִּיָּה (דף י"א ע"א) לְעוֹלָמִין. לִית פִּירוּדָא לְהוֹן לְעוֹלָמִין. דָּוִד שָׁם לִיהּ לִבִּיָּה וְאִיהוּ לָאוּ לְדָוִד. בְּגִין דְּתוֹשְׁבָחוֹן וְשִׁירִין וְרַחֲמִין דְּסִיחָרָא עֲבִיד לְשִׁמְשָׁא, אִיהִי מְשִׁיכַת לִיהּ לְגַבִּיָּה לְמַהוּי דִּיּוֹרִיָּה בִּהְדָּה. וְדָא אִיהוּ וַיִּשְׁמָהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ.

נִפְלָאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא קָמִיָּה. אֲדַהֲכִי וְהֲכִי לֹא חָמוּ לִיהּ. קָמוּ וְאַסְתַּפְּלוּ לְכָל סְטָרִין וְלֹא חָמוּ לִיהּ. יָתְבוּ וּבָכוּ וְלֹא יָכְלוּ לְמַלְלָא דָּא לְדָא. לְבַתָּר שְׁעָתָא אָמַר רַבִּי אַבָּא וְדָאִי הָא דְּתַנְיִנָן דְּבִכָּל אֲרַחָא דְּצַדִּיקִיָּא אֲזִלִּין וּמִילִי דְּאוֹרִיָּתָא בִּינִיָּהוּ,

ביניהם, שאותם צדיקים של אותו העולם באים אליהם. ודאי זה הוא רב המנונא הזקן שבא אלינו מן העולם ההוא לגלות לנו את הדברים הללו, וטרם הפרנוהו, הלך לו והתכסה מעמנו. קמו, והיו רוצים לרכב על החמורים ולא הלכו. רצו לרכב ולא הלכו. פחדו והניחו את החמורים. ועד היום היו קוראים לאותו המקום מקום החמורים.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. כמה הוא הטוב העליון והנכבד שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות לבני אדם לאותם צדיקים עליונים יראי חטא שמשפדלים בתורה, כשנכנסים לאותו העולם. לא כתוב טובך, אלא רב טובך. ומי הוא? (שם קמה) זכר רב טובך יביעו. וזהו ענג החיים ששופעים מהעולם הבא לחי העולמים, שהוא זכר רב טובך. ודאי הוא (ישעיה טז) ורב טוב לבית ישראל וגו'.

עוד מה רב טובך, כאן נחקק סוד החכמה, וכל הסודות נכללו כאן. מ"ה - כמו שבארנו. רב - זה העץ גדול וחזק, משום שיש אילן אחר קטן ממנו, וזה הוא גדול ומכניסו לרום הרקיעים. טובך - זה האור שנברא ביום הראשון. אשר צפנת ליראיך - משום שגנו אותו לצדיקים באותו העולם.

פעלת - זה גן העדן העליון, שפתוב (שמות טו) מכון לשבתך פעלת ה'. וזהו פעלת לחוסים בך. נגד בני אדם - זה גן העדן שלמטה שכל הצדיקים עומדים שם ברוח, שנתלבשה בלבוש צורה של בני אדם שבעולם הזה,

דאנון זכאין דההוא עלמא אתנאן לגביהון. ודאי דא הוא רב המנונא סבא דאתא לגבן מההוא עלמא לגלאה לן מלין אלין, ועד לא נשתמודע ביה אזל ליה ואתפסי מינן. קמו והיו בעו למטען לחמרי ולא אזלו, בעו למטען ולא אזלו. דחילו ואנחו לון לחמרי. ועד יומא הו' קראן לההוא אתר, דוף דחמרי.

פתח רבי אלעזר ואמר (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. כמה הוא טבא עלאה ויקירא דזמין קדשא בריה הוא למעבד גבי בני נשא לאנון זכאין עלאין דחלי חטאה דמשתדלי באורייתא כד עאלין לההוא עלמא. טובך לא כתיב אלא רב טובך. ומאן איהו (תהלים קמה) זכר רב טובך יביעו. ודא איהו ענוגא דחיי דנגדין מעלמא דאתי לגבי חי עלמין דאיהו זכר רב טובך. ודאי איהו (ישעיה ס"ג) ורב טוב לבית ישראל וגו'.

הו' מה רב טובך, הכא אגליף רזא דחכמתא וכל רזין אתפלילו הכא, מ"ה, כמה דאתמר. רב דא אילנא ר"ב ותיקיף. בגין דאית אילנא אחרא זוטא מניה, ודא הוא רב ואעיל ליה ברום רקיעין. טובך דא אור דאתברי ביומא קדמאה. אשר צפנת ליראיך בגין דגניז ליה לצדיקיא בההוא עלמא.

פעלת דא גן עדן עלאה. דכתיב, (שמות טו) מכון לשבתך פעלת יי, ודא הוא פעלת לחוסים בך. (בראשית מו ע"ב) נגד בני אדם דא גן עדן דלתתא דכל צדיקיא תמן קימי ברוחא, דאתלבש בלבוש יקר, כגונא ודיוקנא דהאי עלמא, ודא איהו נגד בני אדם, בההוא דיוקנא דבני אדם דהאי עלמא, יקר כצורה ודיוקן של העולם הזה, וזהו נגד בני אדם, באותה